

Zveřejnění výsledků – výběrové zjišťování výsledků žáků 2015

V souladu s Plánem hlavních úkolů České školní inspekce na školní rok 2014/2015 a v rámci zákonem definovaných úkolů získávat a analyzovat informace o vzdělávání a také hodnotit podmínky, průběh a výsledky vzdělávání provedla Česká školní inspekce v termínu 11. 5. – 22. 5. 2015 zjišťování výsledků žáků vybraných ročníků a druhů škol. Zjišťování výsledků bylo provedeno elektronickou cestou prostřednictvím inspekčního systému elektronického testování InspIS SET. Účast v tomto výběrovém zjišťování výsledků žáků byla pro školy zařazené do vzorku povinná (nebyl-li naplněn některý ze stanovených důvodů pro uvolnění školy z účasti).

Zaměření

Výběrové zjišťování výsledků bylo zaměřeno na žáky 9. ročníků základních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií a na žáky 3. ročníků vybraných oborů středních odborných škol, a to v oblasti společenskovedních předmětů (9. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií) a přírodovědných předmětů (9. ročník základních škol a odpovídající ročníky víceletých gymnázií, 3. ročníky vybraných oborů středních odborných škol).

Cíl

Výběrové zjišťování výsledků ověřuje aktuální míru dosažení očekávaných výstupů podle příslušných rámcových vzdělávacích programů a jeho cílem je poskytnout žákům, jejich zákonným zástupcům, učitelům, ředitelům škol i státu objektivizovanou informaci o výsledcích vzdělávání. Analýza výsledků poskytne informace především o tom, nakolik se liší míra dosažení očekávaných výstupů v jednotlivých vzdělávacích oblastech, jimž často nebývá v daných ročnících či vybraných oborech středních odborných škol věnována adekvátní pozornost, nakolik se liší míra dosažení očekávaných výstupů Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání u žáků aktuálně končících povinnou školní docházku od žáků, kteří povinnou školní docházku ukončili před třemi lety, nakolik se liší míra dosažení očekávaných výstupů rámcových vzdělávacích programů u jednotlivých vybraných oborů středních odborných škol a nakolik koresponduje míra dosažení očekávaných výstupů rámcových vzdělávacích programů s úspěšností škol v mezinárodních šetřeních zaměřených na přírodovědnou oblast.

Vzorek škol

Do vzorku bylo zařazeno 2 311 škol (1937 základních škol a víceletých gymnázií, 374 středních odborných škol).

Vzorek základních škol a víceletých gymnázií byl sestaven tak, aby počty škol odpovídaly regionálnímu rozložení škol ve školském rejstříku (podíl počtu škol z jednotlivých krajů), aby stejným poměrem jako v rejstříku škol byly zastoupeny školy veřejné a školy ostatních zřizovatelů, aby stejným poměrem jako v rejstříku škol byly zastoupeny základní školy a víceletá gymnázia, aby stejným poměrem jako v rejstříku škol byly zastoupeny školy malé (do 100 žáků), středně velké (101–300 žáků) a velké (nad 300 žáků), aby stejným poměrem

jako v rejstříku škol byly zastoupeny školy z malých obcí (do 10 000 obyvatel), středně velkých obcí (10 000–50 000 obyvatel) a velkých obcí (nad 50 000 obyvatel). Do vzorku bylo zařazeno také několik desítek škol ze skupiny s nejlepšími výsledky a několik desítek škol ze skupiny s nejhorsími výsledky z procesu zjišťování výsledků žáků na úrovni 5. a 9. ročníků základních škol provedeného v roce 2013, součástí vzorku byly také školy, ve kterých bylo v posledních třech letech provedeno tematické šetření České školní inspekce zaměřené na podmínky a rozvoj přírodovědné gramotnosti, padesátiprocentním podílem byly zastoupeny školy, jejichž žáci řešili úlohy v mezinárodním šetření PISA 2012, a třetinovým podílem školy, jejichž žáci budou řešit úlohy v mezinárodním šetření PISA 2015.

Vzorek středních odborných škol byl sestaven tak, aby zahrnoval všechny střední odborné školy vzdělávající žáky ve třetím ročníku 44 vybraných oborů (šlo o obory s minimálně sedmihodinovou předepsanou dotací pro předměty přírodovědné oblasti dle rámcového vzdělávacího programu platného pro daný obor).

Základní popis testů

Každý z obou ověřovacích testů o délce 75 minut zahrnoval úlohy tří vzdělávacích oblastí (chemie, fyzika, přírodopis v případě testu přírodovědného přehledu, dějepis, výchova k občanství, zeměpis v případě společenskovedního přehledu). Na základě výsledku v první části testu (30 úloh) řešil žák ve druhém testu buď úlohy základní obtížnosti, nebo úlohy vyšší obtížnosti (ve snaze přizpůsobit obsah testu schopnostem žáka). Zastoupeny byly úlohy různých typů s částečně otevřenou nebo uzavřenou odpovědí. Hodnocení úloh odráželo míru jejich komplexnosti, celkové skóre žáka bylo určeno bez odečítání bodů za nesprávné odpovědi.

Testy byly doplněny o krátký průvodní dotazník žáka, jenž poskytne informace potřebné pro základní kontextuální analýzu výsledků testování. Jde především o informace o prospěchu žáka v dotčených vzdělávacích oblastech a jeho vztahu k přírodovědným a společenskovedním předmětům. Jejich zpracování bude spočívat zejména ve stanovení korelací s výsledky testů.

Výsledky a jejich využitelnost

Výsledky byly žákům a školám zpřístupněny bezprostředně po ukončení zjišťování přímo v systému InspIS SET, souhrnně pak byly k dispozici od poloviny června 2015. Výsledky poskytují objektivizovanou informaci o tom, do jaké míry žák dosahuje očekávaných výstupů příslušného rámcového vzdělávacího programu v oblastech, které byly do testů zahrnuty, v čem je slabší a v čem naopak požadavky splňuje. Informace je podrobná a poskytuje jak údaje souhrnné, tak údaje týkající se výsledků v jednotlivých částech testu. Výsledky jsou dobře využitelné pro všechny účastníky vzdělávacího procesu, pro žáky, jejich učitele a ředitele škol jsou objektivizovanou informací umožňující reagovat na vzdělávací cíle a usměrňovat výuku tím směrem, kde jsou znalosti žáků nižší. Pro stát jsou výsledky žáků podkladem pro případné úvahy o úpravách kurikulárních dokumentů.

Uvolnění testů pro ostatní školy

Po ukončení výběrového zjišťování výsledků žáků byly testové úlohy uvolněny do veřejné databanky testových úloh, která je součástí systému InspIS SET, a možnost otestovat své žáky prostřednictvím těchto testů dostaly také všechny ostatní školy zapsané do školského rejstříku, které na tuto možnost byly explicitně upozorněny. Jejich testování je již realizováno na bázi dobrovolnosti a zcela dle rozhodnutí ředitele školy, přičemž výstupy tohoto zjišťování jsou k dispozici výhradně žákům, jejich zákonným zástupcům a školám.

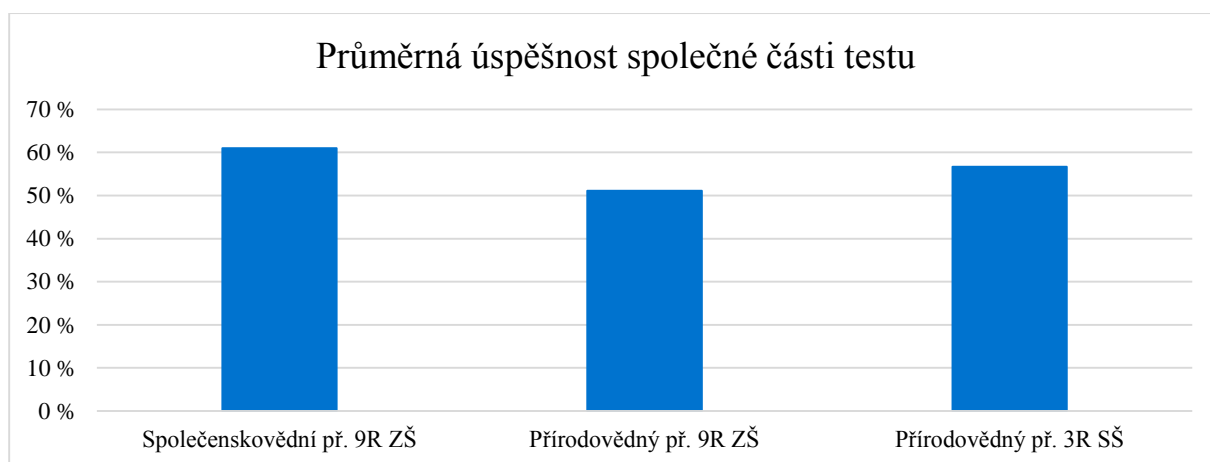
Souhrnná konstatování k výsledkům

Jen 25 % žáků 3. ročníku vybraných oborů SOŠ a 21 % žáků na úrovni 9. ročníku dosáhlo ve společné části testů dvoutřetinové úspěšnosti, a naplnilo tím požadavky očekávaných výstupů RVP ZV. Žáci 3. ročníku vybraných oborů SOŠ dosáhli průměrné úspěšnosti o 6 procentních bodů vyšší než žáci na úrovni 9. ročníku ZŠ, což odpovídá rozdílné hodinové dotaci výuky jednotlivých předmětů.

Podrobnější komentáře k výsledkům

Průměrné úspěšnosti testů

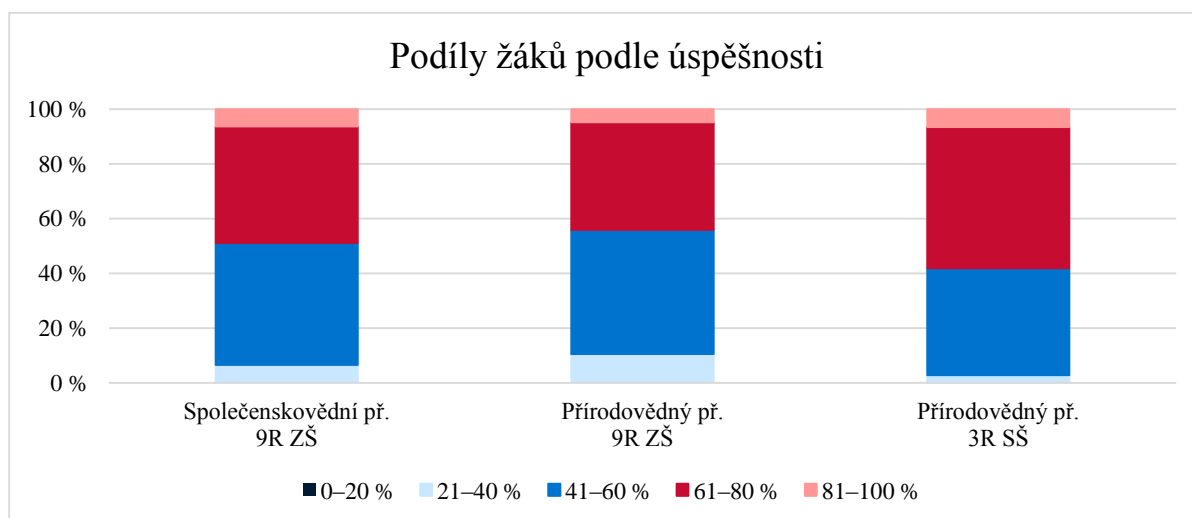
Žáci 9. ročníku ZŠ a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií uspěli lépe v testu společenskovedního přehledu (průměrná úspěšnost ve společné části testu 61 %), hůře v testu přírodovědného přehledu (51 %). Ve stejném testu přírodovědného přehledu dosáhli žáci 3. ročníku vybraných oborů SOŠ průměrné úspěšnosti 57 %.

Výsledky všech tří testů zůstaly za očekáváním, zejména průměrnou úspěšnost žáků na úrovni 9. ročníku ZŠ v testu přírodovědného přehledu lze označit za neuspokojivou. Pozitivním zjištěním je skutečnost, že žáci 3. ročníku SOŠ prokázali rozvinutější dovednosti a znalosti přírodovědných předmětů, a to i přes fakt, že řada z nich se jednomu či více přírodovědným předmětům věnovala pouze v prvním ročníku SŠ.

Rozložení výsledků žáků

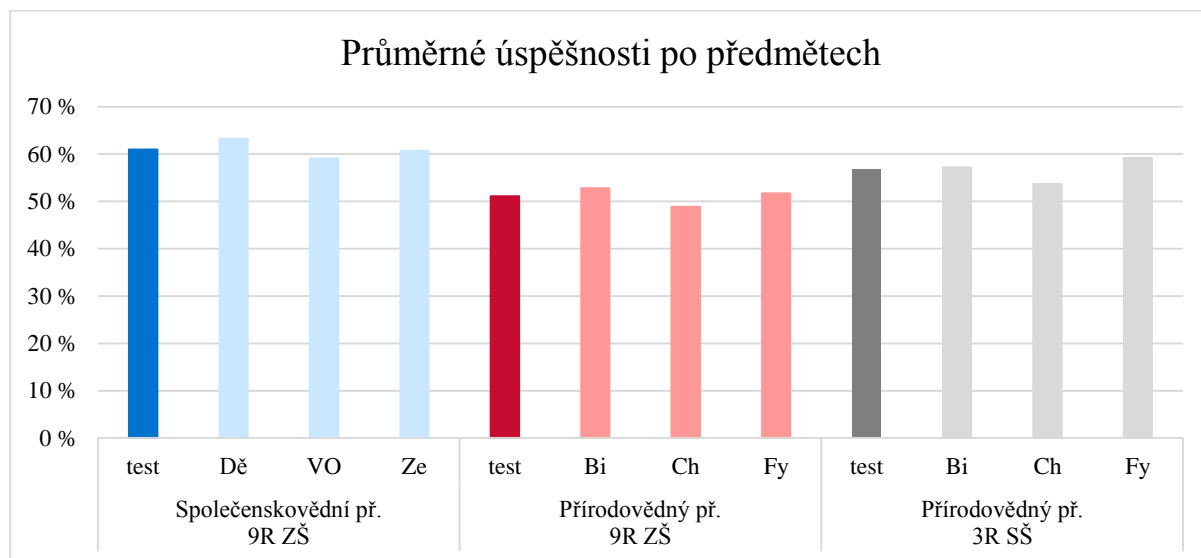
Základním pozitivem ve výsledcích všech tří testů je fakt, že u všech testů je podíl žáků s výrazně nízkou průměrnou úspěšností (0–20 %) mizivý (pod 1 %).

Zatímco v každém testu dosáhlo 5–7 % žáků vynikajícího výsledku vyjádřeného průměrnou úspěšností nad 80 %, každý desátý žák na úrovni 9. ročníku ZŠ zaznamenal podprůměrně slabý výsledek (průměrná úspěšnost 21–40 %). Největší podíl žáků s uspokojivým výsledkem (průměrná úspěšnost 61–80 %) je patrný u žáků 3. ročníku SOŠ a testu přírodovědného přehledu.

Úspěšnosti po předmětech

Podle očekávání dosáhli žáci na úrovni 9. ročníku ZŠ nejvyšší průměrné úspěšnosti v dějepisných úlohách (63 %) a v zeměpisných úlohách (61 %); rovněž podle očekávání nejméně úspěšně řešili úlohy z chemie (49 %) a fyziky (52 %).

Také žáci 3. ročníku SOŠ nejméně úspěšně řešili chemické úlohy (54 %), oproti žákům 9. ročníku ale fyzikální úlohy řešili lépe (59 %) než úlohy z přírodopisu (57 %). Příčina tkví téměř jistě ve faktu, že v řadě vybraných oborů je přírodopis (biologie) vyučován pouze v 1. ročníku a žáci se s ní tedy téměř dva roky nesetkali.

Rozdělení žáků do úrovní obtížnosti úloh

Podle úspěšnosti dosažené v první polovině testu (shodná pro všechny žáky) se žákům ve druhé polovině testu zobrazily buď úlohy vyšší obtížnosti (průměrná úspěšnost v první polovině testu alespoň 67 %), nebo opět úlohy základní obtížnosti. Hranice úspěšnosti 67 % v první polovině testu dosáhlo 27 % žáků 3. ročníku SOŠ, 22 % žáků na úrovni 9. ročníku ZŠ v testu přírodovědného přehledu a 21 % žáků na úrovni 9. ročníku ZŠ v testu společenskovědního přehledu. Vzhledem k tomu, že dvoutřetinová úspěšnost je hranicí pro naplnění požadavků minimální úrovně RVP, lze konstatovat, že požadované úrovně dle výsledků použitých testů dosáhla čtvrtina žáků 3. ročníku SOŠ a pětina žáků na úrovni 9. ročníku ZŠ.

Úspěšnosti po předmětech v jednotlivých úrovních obtížnosti

Zajímavé zjištění nabízí pohled na průměrné úspěšnosti dosažené žáky v úlohách jednotlivých předmětů v testu přírodovědného přehledu. Jakkoli v celkovém porovnání mají žáci 3. ročníku SOŠ nad žáky na úrovni 9. ročníku ZŠ navrch, v úlohách vyšší obtížnosti (testlet B4) byli žáci na úrovni 9. ročníku ZŠ úspěšnější (nejvíce v chemii).

Přírodovědný přehled		9. ročník ZŠ	3. ročník SŠ	Společenskovědní přehled		9. ročník ZŠ
A5 celkem		51%	57%	A5 celkem		61%
	biologie	53%	57%		dějepis	63%
	chemie	49%	54%		výchova k občanství	59%
	fyzika	52%	59%		zeměpis	61%
B5 celkem		41%	46%	B5 celkem		48%
	biologie	50%	56%		dějepis	42%
	chemie	34%	36%		výchova k občanství	59%
	fyzika	38%	45%		zeměpis	45%
B4 celkem		47%	46%	B4 celkem		68%
	biologie	53%	52%		dějepis	71%
	chemie	44%	41%		výchova k občanství	71%
	fyzika	43%	44%		zeměpis	61%

Závěr

Česká školní inspekce výsledky všech svých aktivit (inspekční činnost na místě, inspekční elektronická zjišťování, mezinárodní šetření typu PISA, národní zjišťování výsledků žáků apod.) synergicky propojuje s cílem poskytovat relevantní, komplexní a kvalitativně provázané informace o výkonu vzdělávací soustavy. V případě, kdy nějaká škola vykazuje opakovaně rizikový stav v rámci hodnocení výsledků vzdělávání, může Česká školní inspekce s pomocí řady dalších inspekčních nástrojů pro hodnocení napomoci zjistit příčiny daného stavu a metodickou podporou směřovat školy k jeho zlepšení. Základním smyslem elektronického zjišťování výsledků žáků v počátečním vzdělávání však zůstává poskytnutí zpětné vazby všem účastníkům vzdělávacího procesu.